

М.О. Лифинцев, С.М. Лифинцев КОММУНИКАТИВНАЯ ПОЛИТИКА В КОНЦЕПЦИИ ФОРМИРОВАНИЯ И РЕАЛИЗАЦИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНА

В статье рассматривается роль и место современных коммуникаций в формировании и реализации программы стабильного развития региона, определяются основные элементы коммуникационной политики и управления процессом ее реализации.

Ключевые слова: коммуникации, массовые коммуникации, коммуникативная политика, город, регион, программа, культура, наследие, управление, устойчивое развитие.

Lifintsev M.O., Lifintsev S. M. COMMUNICATION POLICY IN CONCEPT OF FORMATION AND IMPLEMENTATION OF SUSTAINABLE REGIONAL DEVELOPMENT

This paper examines the role and place of modern communications in shaping and implement of the sustainable development of the region, identifies the main elements of communication policy and managing its implementation.

Keywords: communication, mass communication, communication policy, city, region, program, culture, heritage, governance, sustainable development.

УДК 332.33 (477.44)

В.О. Саламатов

ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ФАКТОР ДЛЯ СТАЛОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

У статті розкривається вплив глобалізації на місцеве життя та роль якості управління в залученні інвестицій для сталого територіального розвитку.

Ключові слова: глобалізація, якість управління, інвестиції, менеджмент, сталий територіальний розвиток.

Можна довго перелічувати, як впливає глобалізація на життя великих і малих міст і селищ України. Всі бачать і купують китайські іграшки та одяг, японську і китайську електроніку, на дорогах тісно від іномарок. У будь-якому куточку країни знайдуться домівки, де приймають телепередачі з усього світу. Колишні вчителі, виробничі майстри й інженери торгують на базарах. Мільйони працєвотих громадян України працюють у Португалії, Іспанії, Італії, Німеччині, Польщі, США, Росії, щоб нагодувати своїх дітей, побудувати власний дім у рідному місті або в Києві, щоб дати освіту дітям.

На вулицях великих і малих міст України теж можна все частіше побачити людей із Далекого Сходу, Кавказу, Туреччини, Лівану, Африки, США, які тут працюють, ведуть бізнес, живуть, народжують дітей. Колишні великі українські підприємства, замість розширення виробництва, здають в оренду власні приміщення, продають власні активи і територію. Деякі з них перетворилися на купу маленьких фірмочок. Тим часом на околицях українських міст зарубіжні фірми відкривають свої заводи. Збереглися й деякі українські великі підприємства і виробничі комплекси, але все частіше вони переходять в закордонну власність. На цей час написано вже багато книжок і статей про те, чому так сталося. Однак при всьому цьому різноманітні причин і наслідків зміни світу навколо нас керівниками всіх малих і великих міст і селищ залишаються українські громадяни. Життя в українських містах і селищах значною мірою залежить саме від того, як місцеві керівники будуть управляти територіями, як, навіщо і для чого будуть використовувати обмежені ресурси, як будуть враховувати динамічні умови сьогодення, коли будь-який куточок нашої країни може не тільки відчувати на собі наслідки прискорення всесвітнього руху, але й брати участь у ньому, знаходити позитивні сторони сучасної хвилі зміни цінностей, змішування народів і порушення кордонів. Потрібно тільки усвідомити, що неможливо залишатися осторонь цього процесу, неможливо його проігнорувати. Потрібно вийти за межі «розпродажу» міста, потрібно знати правила глобальної гри. Як неможливе навчитися грати на музикальному інструменті без практики і без вчителя, так і місцевим керівникам у цьому питанні потрібні конструктивні поради, навчання і хист робити звичні справи по-новому.

Перш за все потрібно усвідомити жахливо низький середній рівень продуктивності праці в Україні, яка знизилася в 4 рази: з 20 тис. амер. дол. на людину в 1990 р. до 5 тис. амер. дол. на людину в 2005 р. При цьому додана вартість, яку створює одна людина в промисловості США складає 150 тис. амер. дол., в автобудуванні – 175 тис. амер. дол., у виробництві

.....
комп'ютерної техніки й електроніки – 285 тис.амер.дол., в нафтопереробній промисловості – 470 тис.амер.дол. [5].

Світові компанії-лідери не завжди були такими. Процвітаючі зараз компанії, які належать до найбільших і найприбутковіших у світі, колись були в ситуації, навіть гіршій, ніж та, в якій перебуває більшість українських підприємств. Прикладом може слугувати японська компанія «Тойота», яка зараз випускає лінію найбільш надійних і якісних автомобілів. Після Другої світової війни вона залишилася без військових замовлень, банки відмовилися надавати кредити на переобладнання і зміни виробництва, працівники страйкували, на автомобільному виробництві «Тойота» випускали тільки 1 машину на тиждень. За таких умов один із тодішніх керівників компанії Тайічі Оно перш за все відкрився світові і сучасним управлінським знанням. Він також звернувся до внутрішніх резервів, до усунення всіх невинуватих втрат, які пов'язані з випуском надлишкової продукції, з очікуванням у виробничому процесі, з транспортуванням, яке можливе виключити, з непотрібними виробничими процесами, з затоварюванням на складах, з непотрібними рухами, з випуском недоброякісної продукції. В результаті компанія сформувала одне із найбільш економних виробництв у світі, яке в той же час забезпечує найвищу якість продукції, відповідаючи найкращим чином очікуванням споживачів, а також стандартам корпоративної соціальної відповідальності.

Чи не варто й українським містам і підприємствам звернутися до ресурсів, які вони насправді мають, які відкриті до застосування, але не використовуються належним чином? Ось лише кілька прикладів можливостей, які систематично не використовуються в Україні:

- географічні переваги країни, яка знаходиться значно ближче до європейських ринків, ніж, наприклад, Китай;
- значні природні ресурси;
- відносно високий рівень освіти;
- отримання європейських грантів в Україні складає лише 30% від можливого рівня;
- ефективність західної технічної допомоги – традиційне запитання з негативною відповіддю;
- вітчизняні спеціалісти, які отримали освіту за кордоном, стикаються з проблемою отримання гідної роботи після повернення на батьківщину;
- величезні виробничі потужності простоюють лише тому, що керівництво недостатньо відчуває потреби і закони функціонування ринку, а держава не здатна заохочувати власне виробництво.

Кожен із читачів може продовжити цей список, спираючись на особливі місцеві можливості. На невикористаний потенціал країни вказується і у порівняльних експертних дослідженнях. Згідно Політичному атласу сучасності, який було побудовано на основі багатовимірної порівняльної оцінки 192 країн світу, «Україна має значний потенціал внутрішнього розвитку і зовнішнього впливу. Всупереч багатьом проблемам, з якими стикається країна, вона може претендувати на статус регіонального політичного і економічного лідера» [1, с. 68]. До сильних сторін України відносять розвиток інституційних основ демократії – 41 місце (6.46 бала із 10 можливих). До слабких – неефективність державного механізму (113 місце з 4.35 бала), низьку якість життя (2.2 бала із 10, 101-е місце). Основні фактори останнього – низький ВВП на душу населення і невисока довготривалість життя.

При обговоренні подібних проблем керівники міст, як правило, порушують два питання: погані закони і відсутність коштів. Мається на увазі: «Дайте нам гроші (інвестиції), і ми все зробимо». При цьому часто вони не готові до конструктивного розгляду питання стосовно того, навіщо їм потрібні ці гроші і як вони їх будуть використовувати. Відсутність чітких публічних відповідей на подібні технологічні запитання, мабуть, обумовлена їх риторичністю для тих, хто вже на практиці відчув смак «швидких» грошей в умовах «розбудови демократії», яка все ще розуміється «як дозволено все, що не заборонено», а не як власна відповідальність за дії і бездіяльність.

На запитання про призначення грошей, крім емоційної, існує і раціональна відповідь – для інноваційного розвитку економіки міста, місцевих підприємств з метою збільшення доходів у бюджет міста та збільшення робочих місць, стійкого підвищення добробуту населення і міста – саме для цього потрібні інвестиції. З цим можливо погодитись, але тоді постає наступне запитання: наскільки ефективно відбувається пошук інвестицій? І чи готові ті, хто їх шукає, до використання задля сталого територіального розвитку? Щоб відповісти на це запитання, варто переглянути так звані «інвестиційні пропозиції» міст і регіонів України, які готуються і

розповсюджуються на спеціальних публічних заходах, таких, як, наприклад, спеціальні ярмарки «інвестиційних можливостей» типу виставки «Барвіста Україна», яка відбувалась у м. Києві в серпні 2006 р.

Основною метою подібних заходів повинне бути не тільки і не стільки рапорт керівництву об участі, а залучення реальних інвестицій (внутрішніх або зовнішніх) в розвиток регіону. Яка ефективність подібних заходів? – Достовірна відповідь відсутня за відсутності публічних звітів і оцінок. Але відвідання подібних заходів наводить на роздуми.

По-перше, абсолютну більшість підприємств представляють особи, які або не спроможні, або не мають достатніх повноважень на укладення попередніх домовленостей.

По-друге, учасниками подібних заходів зовсім не враховуються мінімальні умови успішного залучення інвестицій, оскільки їх пропозиції в більшості випадків не мають інвестиційної привабливості. На таке твердження підштовхує аналіз бізнес-пропозицій місцевих адміністрацій різних регіонів України, які були представлені на вище вказаній виставці. Всі вони створені «під кальку», без врахування інтересів можливого інвестора і характеру потрібної йому інформації. Мається на увазі чесний інвестор, який бажає мати справи з прозорим бізнесом. Для підготовки «працюючої» пропозиції потрібне чесно (хоча б для себе) дати відповідь на запитання: чи готові підприємства, які шукають інвестиції, використати нові ресурси з вигодою для вкладника? Якщо об'єкт можливого інвестування не є високоприбутковим, то потрібне представити бачення шляхів подолання проблем. Інвестиції завжди повинні надавати прибуток інвестору. Наприклад, на що розраховують шукачі інвестицій у тваринництво деякого району, якщо його масштаб в цілому по району менше ніж розмір хазяйства одного середнього фермера на півдні США, яке ведуть три-п'ять осіб? Інший масовий приклад із промисловості. Елементарний розрахунок, який базується на представлених в пропозиції цифрах, показує, що очікуваний час повернення вкладень складає біля 10 років. Хто ж буде вкладати гроші на подібних умовах в сучасній Україні?

Недостатність бюджетних коштів під час розвитку підприємництва призводить до необхідності пошуку інвестицій. При цьому потрібне чітко розуміти, навіщо потрібні гроші, скільки, коли і що саме реципієнт збирається з ними робити, а також, яким є очікуваний результат, які існують ризики. Тобто ключове питання у пошуку інвестицій – це прозора і зрозуміла для інвестора готовність до їх (грошей) ефективного професійного застосування з метою досягнення конкурентоспроможності і, як наслідок, отримання сталого прибутку. В цьому основне слово – за менеджментом підприємства, міста, району, області. Це означає, що основними особами відповідальними за залучення інвестицій є керівники, а основним фактором є їх справжні лідерські якості, спроможність до стратегічного підходу в управлінні, бачення конкурентоспроможності підприємств і територій та здатність її створювати і підтримувати.

В сучасних умовах глобалізації основним фактором конкурентоспроможності є якість продукції, послуг, умов життя і людського капіталу. На початку 90-х років двадцятого століття Українська асоціація якості запропонувала ідею якості як національну ідею України, яка спроможна стати ціллю державного розвитку і, в той же час, засобом його досягнення. Близький до цього підхід розвивається Радою конкурентоспроможності України (РКУ), яка запропонувала суспільству аполітичну, прагматичну, сучасну об'єднавчу національну ідею – «майбутня конкурентоспроможність країни в глобальній економіці знань». Вона є стрижнем розробленої РКУ Технології економічного прориву, яка спирається на засади якості інститутів влади, ефективність державного регулювання основних ринків (капіталу, праці, землі, інтелекту), на відкритість економіки й ефективність конкуренції, на створення основ економіки знань, забезпеченні сталого розвитку, формуванні соціальної згуртованості і соціального капіталу [2, с. 32-33].

Чому саме якість виробництва, товарів і послуг є основою економічного зростання спробуємо проілюструвати за допомогою розгляду залежності комерційного успіху компаній від якості їх функціонування (рис. 1). Технологічна S-крива демонструє розрив в результативності діяльності (performance) як функції від здатності забезпечення стабільності виробничих процесів. Показником стабільності слугує ступінь варіативності виконання, тобто ступінь його наближення до заданого стандарту, або точність виконання, відсутність помилок. На даній кривій видно, що середня компанія із списку Фортчюн 500 (Fortune 500) розташовується біля 3.5 сигми. Це означає, що 99,35 процента продукції подібних компаній, або послуг, які вони надають відповідає стандартам якості. Середнє мале підприємство

розташовується біля 2 сигма. Це показує, що тільки 69% їх продукції, або послуг відповідають стандартам якості. Вражаючим є розрив між розмірами прибутку подібних компаній. Підприємства, якість діяльності яких відповідає двом сигма, отримують приблизно в два рази менший прибуток від вкладень ніж великі компанії, якість діяльності яких відповідає 3.5 сигма. Виявляється, що така різниця пов'язана перш за все з базовими принципами ведення бізнесу, які добре відомі й доступні для застосування, а саме, потрібне уважно наслідувати принципи бережливого менеджменту, або лін-менеджменту. Щоб успішно піднятися по технологічній S-кривій потрібне розробити новий продукт або послугу, забезпечити його випуск/її надання, забезпечити відповідне надання послуги, максимізувати виконання, максимізувати ефективність, максимізувати надійність, мінімізувати вартість, довести продукт/послугу до досконалості (постійне удосконалювати його/її). Компанії, які працюють на рівні двох сигм, пройшли лише дві сходинки сходження по кривій зрілості їх продукту, або послуги. Компанії, які працюють на рівні 3.5 сигм, знаходяться на стадії відпрацювання мінімізації витрат.

Пітер Друкер вважає, що будь-яка організація швидко приходить до занепаду якщо вона не обновлюється, не засвоює інновації. Будь-яка компанія розвалюється, якщо вона не управляється належним чином. Тут мається на увазі менеджмент як об'єднання зусиль багатьох людей задля досягнення чітко визначеної цілі, а не просто адміністрування. Відсутність інновацій є єдиною найважливішою причиною занепаду існуючих організацій [4], включаючи місцеві органи влади (від автора).

Органам влади, які шукають інвестиції в їх регіон, можливе запропонувати кілька завдань для підготовки підґрунтя для їх успішного залучення:

- Перше і основне завдання полягає в подоланні українського парадоксу високого рівня освіченості, або «економіки знань по-українськи», яка відображається в розповсюдженому твердженні після поверхового ознайомлення з вихідними ідеями консультанта: «Так це ж відомі речі, ми самі все знаємо». При цьому забувають, що від знання ідеї до її втілення в життя – дистанція величезного розміру. В наслідок цього у нас, на відміну від Африки, чи Китаю знання часто перетворюються не на рушійну силу прогресу, а на бар'єр до нього. Це і є вітчизняна версія «економіки знань»;
- Друге – усвідомлення надзвичайності потреби в інвестиціях і необхідності залучення зовнішнього досвіду;
- Третє – усвідомити урядовцям, перш за все першим особам міста, потреби населення у підвищенні ефективності муніципального управління;
- Четверте – розуміння важливості питання якості управління містом і підприємствами, які розташовані на території самоврядування, засвоєння практик ефективного/бережливого менеджменту в адміністративних структурах і на виробництві з постійним поліпшенням якості роботи;
- П'яте – знання конкурентів;
- Шосте – знання власних конкурентних можливостей;
- Сьоме – оволодіння справжнім лідерством зі знанням того, які поліпшення необхідне зробити у місті, щоб бути конкурентоспроможним на глобальному ринку;
- Восьме – бути готовими до підтвердження любові до власного міста власними справами;
- Дев'яте – мати чіткі цілі, приділяти увагу деталям поряд з розумінням необхідності системного послідовного підходу;
- Десяте – усвідомити обмеженість власних знань і вмінь, визнати можливість допускати помилки, навчитися сумніватися у власній правоті;
- Одинадцяте – підготуватися першим особам до співпраці з іншими спеціалістами, постійно особисто приймати участь у підготовці підґрунтя для інвестицій і інновацій;
- Дванадцяте – усвідомити першим особам можливість отримати дивіденди від подібної співпраці.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

1. Миронюк М., Тимофеев И. Государство состоялось// Эксперт, № 1-2 за 15.01.2007. – С. 68-72.
2. Полунеев Ю. Соціально відповідальний бізнес = конкурентоспроможна країна // Корпоративна соціальна відповідальність в Україні: експертна думка. Збірник статей та рекомендацій. – К.: Стило, 2007. – С. 29 – 40.
3. Саламатов В. Эффективность управления городом и демократия: сравнение восприятия существующего положения в Украине, России и США // Матеріали III міжнародної конференції

«Розвиток демократії та демократична освіта в Україні». – Канадсько-Український проект «Розбудова демократії», Львів, 20-22 травня 2005 року. – www.democracy.kiev.ua

4. Drucker P.F. Essential Drucker. – Recorded Books, 2001.

5. Warren M. Вступ до лін-менеджменту. Презентація на Першому російському форумі по лін-менеджменту, Екатеринбург, 6-7 червня, 2006р.

V.A. Salamатов РОЛЬ КАЧЕСТВА УПРАВЛЕНИЯ В ПРИВЛЕЧЕНИИ ИНВЕСТИЦИЙ ДЛЯ УСТОЙЧИВОГО ТЕРРИТОРИАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ

В статье раскрывается влияние глобализации на местную жизнь и роль качества управления в привлечении инвестиций для устойчивого территориального развития.

Ключевые слова: глобализация, качество управления, инвестиции, менеджмент, устойчивое территориальное развитие.

V.A. Salamатов THE ROLE OF QUALITY MANAGEMENT IN ATTRACTING INVESTMENTS FOR SUSTAINABLE TERRITORIAL DEVELOPMENT

The article reveals the impact of globalization on local life and the role of good governance to attract investments for sustainable territorial development.

Keywords: globalization, quality management, investments, management, sustainable regional development.

УДК 72.01

I.I. Steцюк

АНАЛІЗ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СИТУАЦІЇ ТА СТАНУ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА

Формуються основні вимоги до міського середовища. Розкривається важливість вирішення таких проблем, як ускладнення соціокультурної ситуації, втрата ідентичності міського середовища, глобальна модернізація культури і пов'язана з цим проблема взаємодії природного та штучного, традиції та інновації. Пропонуються основи методології організації міського середовища з метою поліпшення соціокультурної ситуації в місті.

Ключові слова: соціокультурна ситуація, організація міського середовища, природній і техногенний ландшафт, технічна культура, взаємодія традицій та інновацій, природна і культурна екологічна криза.

Місто характеризується загальною соціокультурною ситуацією, що охоплює соціальний світ, матеріальні та духовні умови становлення, існування, розвитку і діяльності людей, а також своєрідним (унікальним) міським середовищем — це і ландшафт, і люди, і способи їх взаємодії, і виробничі процеси, екологія, якість життя, рівень інформаційного обміну, особлива соціальна структура. Це середовище формує відповідний соціально-психологічний тип особистості, наділений раціональністю, мобільністю, готовністю до змін, умінням поєднати власні інтереси з інтересами інших, здатністю долати труднощі існування в середовищі. [4]

Соціокультурна ситуація в сучасному місті має тенденцію до ускладнення, що з одного боку засвідчує соціальний прогрес, з іншого — породжує безліч проблем для людини (відчуття стурбованості, тривоги, невизначеності, неспокою).

Ще одна важлива проблема сьогодення — це втрата ідентичності міського середовища. Людина перестає відчувати себе частиною міста, в якому живе, міське середовище стає їй чужим. Через невиконання цієї умови в міських жителів «нових районів» виникає тривожне відчуття втрати зв'язків з минулими досягненнями культури — основної умови наступності поколінь. Втрата ідентичності знаходить вираження в таких хворобливих явищах, як відчуження, відчуття «роздрібненості буття», деперсоналізація, маргіналізація, психологічна патологія, асоціальна поведінка тощо [3].

Також на сучасному етапі архітектура включена в процес глобальної модернізації суспільства. Екологічна криза і пов'язаний з нею необоротний процес деградації сприйняття культури гостро ставить проблему взаємодії природного та штучного, традицій та новацій [1].

Ідея прогресу привела до глобальної технізації всіх сторін життєдіяльності суспільства [1]. Технічне мислення стверджує (безпідставно, необґрунтовано) безроздільне господарювання людини над природою, її повне підпорядкування владі суспільства.